

Ria Beckers: Er is echt een heleboel aan de gang! (1984)

Sieth Delhaas

Wending, december 1984

Inleiding

Eind 1982 zei Ronald Reagan: 'Als natie zijn wij verplicht alles te doen om de mogelijkheid van een kernoorlog te verkleinen, zodat wij ons moeten uitrusten met een onwankelbare afschrikking. Voor dit doel sluiten wij het raam van kwetsbaarheid door middel van een omvangrijk programma ter modernisering van onze strategische strijdkrachten.'

Bij die woorden komt mij een beeld voor ogen van een onneembare vesting. Onneembaar, omdat Reagan en zijn medestanders er zeker van zijn, dat een voerbare en winbare kernoorlog binnen hun bereik ligt. Wij als bondgenoten hebben ons tot onderdeel van dat totale afschrikkingssysteem laten maken. Onderdeel zijn van die dodelijk veilige vesting betekent: niet meer aanspreekbaar willen zijn voor Rusland en zijn partners.

Het betekent bovendien: alle krachten investeren in de eigen vesting: de arme landen verder uitzuigen om de Westelijke burcht en zijn bewoners in leven te houden.

Een gesprek met Ria Beckers

Uitvalswegen

Zie jij nog uitvalswegen voor Nederland uit die vesting?

Ria: 'Ik zou hier niet zitten als ik daarin niet geloofde. Het is heel moeilijk om uit te breken. Maar de middelen zijn er en je ziet ook aan alle kanten de tekenen ervan. Het probleem is om dat te laten doordringen tot de toppen, die alles beslissen. Die politieke, economische en militaire macht die één lijn trekt en dwars door alles heen gaat.

Het zou bijvoorbeeld doodnormaal zijn als ook de Europese landen in Genève zouden meepraten en niet alleen Rusland en Amerika daar tegenover elkaar zouden zitten. Dat is een opening, die wel wordt aangedragen, maar nog niet in daden is omgezet.

Dat is de politieke druk, die je probeert uit te oefenen en die je probeert te laten aansluiten op allerlei initiatieven, die elders in Europa of de wereld worden genomen. Ook de aanhang van de vredesbeweging in de V.S. zie je steeds groeien. Dat is heel belangrijk.'

Hebben onderlinge contacten tussen Oost en West op niet-politiek niveau ook dat uitbrekende effect?

Ria: 'Ik zou bijna zeggen: dat kan niet uitblijven. Je moet, als je praat over vredesbijekomsten in Oost-Europa, incalculeren, dat veel van wat daar officieel gebeurt, ook van staatswege is goedgekeurd. Dat wil zeggen dat het ook een element is van het spel, dat het regiem speelt. Maar als ik zie, wat er gaande is in de kerken in de DDR, de Berlinerkonferenz, die in september in Praag is gehouden, waar ook Prof. Schillebeeckx is geweest en mensen met heel goede politieke contacten, dan komt dat wel weer door naar de politieke partijen. Ik ben ervan overtuigd, dat, wil er concreet iets veranderen, dan moeten we die gesloten vensters openbreken en dan moet dat van onderop komen.'

Die discussie Oost-West en Noord- Zuid wordt vaak aan elkaar gekoppeld. De oplossing is echter toch niet zó simpel, dat als ons bewapeningsgeld over de Derde Wereld wordt uitgesmeerd daar de problemen zijn opgelost?

Ria: 'Nee, zo simpel ligt dat niet. Natuurlijk hangt ontwapening en ontwikkeling nauw samen. Maar het is alsof het als politiek argument nauwelijks aanslaat. Maar in het rapport van de Verenigde Naties Ontwapening-Ontwikkeling uit 1982 heeft men aangetoond – en dat geldt evengoed voor de Westerse landen hoe meer een land uitgeeft aan bewapening, hoe slechter dat is voor zijn economie. Sindsdien zijn ervan de Amerikaanse rekenkamer waarschuwingen naar Reagan gekomen, dat die bewapeningsuitgaven schadelijk zijn voor zijn economische groei. Wapens zijn consumptie en niets meer. Dat werkt niet door!

Je kunt dus niet alleen het argument laten gelden: bewapening is slecht voor de arme landen, maar bewapening is slecht voor elke economische ontwikkeling. Ik vind het ook een ijzersterk argument om straks het conversieverhaal, waarmee Pax Christi hard bezig is, aan de orde te stellen. In die ontwikkeling van de arme landen gaat het in feite om de verdediging van de machtspositie van de rijke landen. Dat blokkeert de ontwikkeling van de Derde Wereld. Het zijn niet alléén de uitgaven, die we anders gaan besteden om daar de honger op te vangen, het is: de mensen geen kans geven om hun eigen ontwikkeling aan te gaan. Die krijgt Nicaragua niet, als het aan een aantal Westerse landen ligt, en de andere Derde Wereld landen evenmin, tenzij ze geld in het laatje brengen om er handel mee te drijven. Dat is ook het Nederlandse beleid.'

Taal

Tijdens het kruisraketten debat in juni jl. heb jij heel duidelijk het versluisende taalgebruik doorbroken. Je stelde: het gaat niet om wapenbehéersing, maar om overwicht. Waarom die versluisende taal in de politiek?

Ria: 'Ja, wist ik het maar! Het ene antwoord is, maar dan doe ik mensen misschien onrecht: het gaat om machtsposities en het behouden daarvan. Ik zie ook mensen in Nederland, die vinden, dat het voortbestaan van het kabinet belangrijker is dan een éénduidig besluit van geen plaatsing van kruisraketten. Die zeggen: daar kan ik straks nog net onderuit en dan redden we nog dat kabinet.'

Gaat het alléén om macht?

Ria: 'Het behouden van een machtspositie is wat anders dan persoonlijk je macht willen uitoefenen, maar feit is, dat je je aan een partij, aan een manier van denken hebt verbonden. Je gelooft er heilig in, dat je de wereld voor oorlog kunt behoeden, door de bewapening aan

beide kanten zo evenwichtig mogelijk te houden. Je ziet dat het niet lukt, maar je houdt vol en op een gegeven moment zie je niet meer welke machtsfactoren daarin een rol spelen. Ik denk, dat dat ook typisch onze mannelijke maatschappij en onze mannelijke opvoeding van mensen is, die de dingen naar hun hand zetten.

Oorlog en vijanddenken sanctioneren doet ook de bisschop, die de wapens zegent: wij zijn met een heilige zaak bezig. Wat Khomeini heeft in zijn extreme vorm! Een ideologische of religieuze rechtvaardiging.

De Griekse wetenschapper Pythagoras had zes eeuwen voor Christus al zo'n stelling: er is een goed beginsel, dat de orde heeft geschapen: het licht en de man. En een slecht beginsel, dat de chaos schiep: het donker en de vrouw. Zo hoor je Reagan nu spreken: de orde: het licht, de Verenigde Staten – góed; de chaos: het donker, de Sovjet Unie – slecht.

En punt drie over versluisende taal: dat doen politici als ze dingen aan mensen moeten verkopen, die ze eigenlijk niet kunnen verkopen. Bijvoorbeeld als je over het bestaansminimum praat en de mensen roepen: we kunnen er niet van rond komen en de politici gaan grafiekjes tekenen en je discussieert vervolgens over grafiekjes.'

Toch zijn er grote groepen mensen, die die moeilijke taal wel slikken!

Ria: 'Dat is waar politici doorgaans op mikken: wij zijn deskundig en dan moet je vooral zorgen, dat het deskundig klinkt. Men mikt nog steeds op het feit, dat de meerderheid zich wel bij het gezag neerlegt. En laten we eerlijk zijn, na de oorlog is de inrichting van onze verzorgingsstaat ook zó geweest, dat men er redelijk op mocht vertrouwen, dat de overgrote meerderheid het wel best vindt wat er gebeurt en inderdaad rustig gaat slapen, zoals van Agt zegt: want wij waken over u.

Toch zou ik daar de komende tijd niet zo gerust op zijn.'

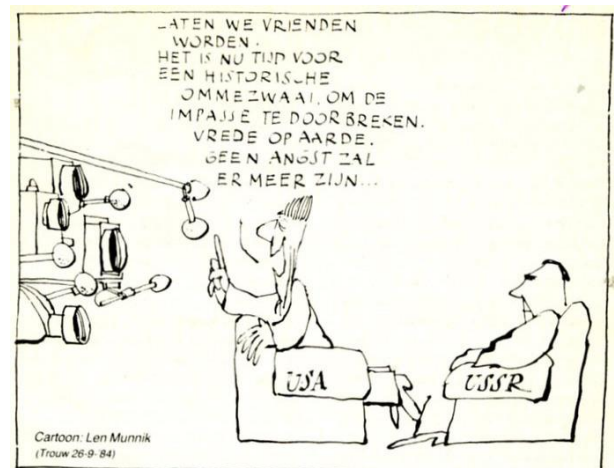
Wat moet er versluisd worden met die taal? Iets góeds behoef je toch niet te versluieren?

Ria: 'Nee! Ik zit al heel lang met dat probleem. Ik heb in 1980 bij de algemene beschouwingen voor het eerst in de Kamer, wat ik toen de Binnenhof subcultuur noemde, het taalgebruik van politici aan de orde gesteld en het discussiëren over dingen, die mensen heel direct raken. Dat gebeurt in heel abstracte taal, zodat elke verbinding verbroken wordt.'

Hoe haal je de taal en de werkelijkheid weer bij elkaar? In een democratie kunnen mensen toch pas een eerlijke keus maken als er duidelijkheid is?

Ria: 'Dat is nog een stap verder. Los van het verhullende taalgebruik, dat je niet wilt gebruiken, probeer je integendeel concreet de effecten te laten zien van politiek handelen.

Daar heb je nauwelijks woorden en mogelijkheden voor als het gaat om de gevolgen van een nucleaire oorlog, de miljarden, die naar de bewapening gaan, de ellende in de Derde Wereld. Maar ik geloof niet, dat dat het punt van de discussie is. Ik denk, dat mensen hier en in de Oostbloklanden zich heel goed realiseren wat er aan de hand is en zich daarbij ook wel voorstellingen kunnen

maken. Ik denk toch, dat de blokken langzamerhand uit elkaar zullen vallen; dat we als één Europa samen moeten gaan kijken: hoe richten we Europa in. Hoe zorgen we samen voor veiligheid.

Ja het is al begonnen! Kijk maar naar Polen en Roemenië. Er is écht een heleboel aan de gang. Hier ook! De Europese landen laten zich straks heus niet meer door de V.S. zeggen wat ze wel en niet moeten doen.'

Sociale Verdediging

Als onze regering voorgeeft bewapening te willen terugdringen, moet de bevolking dan niet tegelijkertijd vertrouwd worden gemaakt met een vorm van sociale verdediging?

Ria: 'Kijk, zolang je als regering gelooft, dat je bezig bent met wapenbeheersing vind je andere methoden niet nodig. Lubbers zei tijdens het debat in juni, toen ik hem voorhield, dat de wapenwedloop een vicieuze cirkel was geworden waar we niet meer uitkomen: wie onder alle omstandigheden plaatsing uitsluit, sluit de weg tot wapenbeheersing uit.

We hebben dat dertig jaar gedaan, wapenbeheersing via onderhandelen. Het enige resultaat is: meer wapens. En wat geeft hij voorrang? Die onderhandelingen voor wapenbeheersing, implicerend: meer wapens aan beide kanten. En als je al kernwapens inlevert dan komen er toch sterkere en nog vernietigender conventionele wapens. Voor een werkelijk alternatief is men gewoon niet in. Men wedt op veiligheid door bewapening en dat is niet te doorbreken.

Tijdens het kabinet Den Uyl heeft onze minister van Wetenschapsbeleid Trip dat onderzoek van Sociale Verdediging opgenomen, want we hadden toen een Ontwapeningsnota naast de Defensienota. Daarvoor is toen de Commissie Niessing ingesteld, die met tien aanbevelingen is gekomen. Twee zijn ervan opgepakt en dat dreigt nu helemaal dood te bloeden. Er blijft niets van over.

En ik denk toch, dat dat het probleem is. We kunnen wel wat aangeven als we aan een alternatieve verdediging denken, bijvoorbeeld 'Solidariteit' in Polen en de opstand in Hongarije. Maar als we in de Westerse landen aan zoiets denken moeten we toch een andere kant op, want bewapening heeft alles te maken met economie. Dat betekent, dat je je economie anders moet opbouwen. Niet meer naar die grote machtsstructuren, die enorme bedrijven, de bewapeningsindustrie, de heel grote concerns, die alles voor het zeggen hebben, die maatschappelijk en politiek niet meer bestuurbaar zijn. Maar kleinschalige bedrijven, waar mensen zelf verantwoordelijkheid hebben en die dingen produceren om het product dat zinnig is. Niet almaar produceren om er geld mee te verdienen omdat je dat nodig hebt. Die andere economie behoort bij een andere vorm van verdediging.'

Dat betekent, dat je je eigen samenleving en de bestaande democratie onder kritiek gaat stellen?

Ria: 'Wat ik eronder versta is, dat mensen in de maatschappij zélf de waarden verdedigen, die ze belangrijk vinden. Dat kunnen ze alleen als ze er greep op hebben. Als je bijvoorbeeld de elektriciteitsvoorzieningen voor het hele land kunt afzetten met twee centrale knoppen, of het hele bevolkingssysteem in twee computers hebt zitten, die je centraal bedient, of als je zo'n voedselvoorziening hebt, dat, als erop een zeker moment geen aanvoer meer is, de hele randstad honger lijdt – dan ben je zo kwetsbaar in je economische systeem, dat je een alternatieve verdedigingsvorm nooit meer van de grond krijgt. Maar als mensen het normaal

vinden om over dingen mee te praten, als alles gedecentraliseerd is, dan geef je jezelf de mogelijkheden in handen om qua verdediging iets op te bouwen.'

Dat betekent dus, dat ondanks de inspraakgolf, die in de jaren zeventig over Nederland is gegaan, de bevolking toch niet voldoende heeft opgelet, dat ze zich integendeel alles heeft laten af pakken. En anderzijds kun je je afvragen: wil de overheid die sociale verdediging wel?

Ria: 'Ik denk, dat je het zo zou kunnen zeggen: de manier waarop we ons verdedigen past bij de manier waarop we onze welvaart opbouwen. Het is het recht van de sterkste! Het viert hoogtij in onze economie en in onze samenleving. En als je praat over sociale verdediging in die context, dan is dat voor het hele complex, waarin ook het merendeel van de politiek zich bevindt, iets heel wereldvreemds. En dan konden ze wel aardig zijn in het kabinet Den Uyl en zeggen tegen de PPR: nu mogen jullie iets aan sociale verdediging doen, maar dan is de vraag: wat betekent het voor henzelf? Voor ons betekent het: wij willen een heel andere maatschappij, gebouwd op solidariteit, op vrijheid van mensen en kleinschaliger. Neem de alternatieve energie! Dat kon nooit, omdat al het geld naar onderzoek voor kernenergie en gevestigde energie ging.'

Is een groot deel van de bevolking zo langzamerhand niet rijp voor burgerlijke ongehoorzaamheid?

Ria: 'Ik wil allereerst dit zeggen: ik hoor te veel hardop denken alsof we de kruisrakettendiscussie al verloren hebben. Dat hebben we niet. Het kabinet kan – ergens tussen '86 en '88 – alleen maar plaatsen als de bevolking dat wil. Mensen vragen soms aan mij: welke openingen zijn er nog in het parlement? Waar kunnen we bij aansluiten? Nu, die openingen liggen er nog bij tientallen! Er is bijvoorbeeld ook iets heel positiefs in het besluit van Lubbers. Voor het eerst is Nederland uitgebroken uit het bondgenotenverhaal, waarin gezamenlijk opgetreden wordt tegen de Sovjet Unie. Aan de manier waarop men de Sovjet-Unie heeft benaderd, heb je nu niet veel, maar het feit op zich is wel te gebruiken! Die bilaterale stap van Nederland is een unicum en een precedent. Dat precedent biedt mogelijkheden voor de toekomst. Er kunnen geen principiële bezwaren meer gemaakt worden om bijvoorbeeld met Denemarken, België en andere landen van de NAVO eens een initiatief te nemen en je te richten tot de Oostbloklanden. Van den Broek zal nooit meer kunnen zeggen: Nederland opereert alleen binnen het bondgenootschap. Daarom vind ik: er is niets verloren. Er wordt ook niet gebouwd in Woensdrecht. De vredesbeweging moet Woensdrecht heel hard vasthouden. Ook internationaal moet er gewerkt worden. Er moeten een aantal dingen op tafel komen waarover concreet gediscussieerd kan worden. Niet in politieke taal – wat is nou óns program voor veiligheid en wat zetten wij er tegenover.'

Dus toch een vorm van sociale verdediging?

Ria: 'Ja, eerst wapenvermindering en dan sociale verdediging. En wat ik het aller moeilijkste vind: we zullen in de komende jaren nog verder moeten komen met het overtuigen van mensen op argumenten. We moeten nu alles op alles zetten voor de parlementaire besluitvorming in november '85. En, ik moet zeggen, dat als dit parlement tegen, wat voor mij toch écht de meerderheid van de bevolking is, die deze argumenten heeft, zou besluiten hier kruisraketten te zetten – dat ik dan mezelf ook zo langzamerhand ga afvragen van welk parlement ben ik lid? Wat is de functie van zo'n vertegenwoordiging? Ik vind dat een ontzettend moeilijke kwestie, waarvoor niet alleen alle burgers komen te staan, maar met name de burgers, die deel uitmaken van zo'n parlement dat zo'n besluit goedkeurt.'

Ik heb over democratie tamelijk vergaande ideeën. Ik vind, dat elke tijd de democratie opnieuw inhoud moet geven. Voor het eerst in de geschiedenis hebben wij te maken met problemen, die ver buiten onze generatiegrenzen en onze landsgrenzen hun consequenties hebben.'

Hoe zie je je eigen positie daarin?

Ria: 'Zolang ik mogelijkheden zie zal ik lid zijn van het parlement, dat de bevolking vertegenwoordigt. Maar ik zal mijn uiterste best blijven doen, dat het ook die bevolking vertegenwoordigt. Ik heb me erg gestoord aan één zinnetje in de troonrede dit jaar: ware vrijheid luistert naar wetten! En als je dan bedenkt, dat het bestaansminimum van mensen de laatste jaren zo ontzettend is uitgehold. Wat is vrijheid als je je hoofd niet meer boven water kunt houden? Maar misschien zit daar nog iets van die ware vrijheid van mensen om bij ernstige gewetensconflicten tegen die wet heel bewust 'nee' te zeggen.'